Villon a tizenkettedik

Gyimesi Kálmán és a modern operák

Együtt szerettem meg az indulataival. Több mint tíz éve, hogy is mondjam csak, kisebbfajta ramazurin jöttünk össze (színpadról persze korábban ismertem), mikor az első kritikai hangvételű szösszenésem után az operisták heves vágyat éreztek megvitatni, ante plenum, miket is firkáltam össze, s ezzel szemben hol az igazság. Az égzengés vége felé már oszladoztak a sorok, odajött, bemutatkozott: „Gyimesi Kálmán vagyok. Hozom a kottát, aztán a zongoránál elemezzük, tisztázzuk a dolgokat. Pacsit rá, apukám!" Így történt. Napokkal később higgadtabban daloltunk valahol, érvekkel, indítékos eszmefuttatásokkal szellőzteti azt is, ami a néző, a hallgató reszortja, egyszerűen igényt tart rá, hogy különbejáratú álláspontja legyen.

Misztikus, józanul megfejthetetlen állapot, ahogyan előadásokra fölszítják magukat. Kohók hőfokán képesek lobogni, izzani; aztán ha leengednek, bambán hallgatják a műtészi okoskodásokat, a kívülálló véleményét — komiszul nehéz érteniük, kevesen is tudják. Azt hiszem, Gyimesi Kálmán e kevésekhez tartozik. Talán mert szerepeire készülve sohasem éri be szólamával — neki az opera teljes világképe, történeti, esztétikai, stiláris környezetrajza szükségeltetik. Könyvekből, hanglemezről, partitúrából. Tehát véleménye van az egészről, mielőtt elsajátítaná a magáét. Poeta doctus az operában. Ennélfogva aztán kimeríthetetlen, ha összefutunk valahol, érvekkel, indítékos eszmefuttatásokkal szellőzteti azt is, ami a néző, a hallgató reszortja, egyszerűen igényt tart rá, hogy különbejáratú álláspontja legyen.

Csak ilyen fölkészültséggel képzelhető el ritka bravúrja: szegedi évei során tizenkét modern opera jelentős szerepét énekelte el, öt premieren a főszerepet. Legutóbb a Villonét. Az előzményeknek puszta listája is tekintélyes. Einem: Danton halála (a címszerepért elsőként kapta az SZMT Juhász Gyula-díját). Jan Zikker: Bajazid bég (Abdul), Prokofjev: Három narancs szerelmese (Pantalone), Orff: A hold (az egyik parasztfigura), Vántus István: Három vándor (Arany-művés), Gotovac: Ero (Sima molnár), Egk: Peer Gynt (címszerep), Hindemith: Mathis, a festő (címszerep), Einem: Az öreg hölgy látogatása (Ill. a férfi főszerep), Ránki: Pomádé király új ruhája (Garda Roberto), Vántus: Aranykoporsó (Ammonius karakterét rá szabta a szerző).

Pedig mediterrán alkat. Olaszos bariton (elárulja repertoárja), mely — legyen szó bufforól vagy opera seriáról — éppoly rugalmasan illeszkedik a klasszika fegyelméhez, mint a romantika engedékenyebb dallamvilágához. Jó iskolát járt, a budapesti zeneakadémián Lendvai Andortól, Sienában a nagy Gina Cignától tanult.

1962-ben került Szegedre, s mindjárt modern operában debütált; Sebestyén Sándor szerepét vette át az Eljegyzés a kolostorban színpadán. *(„Nem bánom, hogy elkísérnek századunk művei. Különösen hozzám nőtt Danton és Mathis, hiszen diákfejjel már bújtam a francia felvilágosodás és forradalom históriáját, filozófusait, íróit. A másik szerelem pedig a németalföldi aranykor, Grünewald és az Isenheim oltár: Hindemith zenéje konzseniális alkotás.")* Hallottam rendezőt nyilatkozni: prózai darabban is elfogadná színésznek. Mai operában egyébként sem elég énekelni — persze a hagyományosakban sem —, a játékkultúra, figurálisan azonosulni a szereppel, elengedhetetlen követelmény. *(„A modernek megszólaltatásához alapvető a pregnáns szövegmondás, belső értelmezés és kifejezés. Nem lehet klasszikus technikával énekelni, másfajta ansatz-ot, formálást igényel, ezért van, hogy a romantikus stílus világnagyságai általában ritkán vállalkoznak rá. Persze kivételek is akadnak, mint mondjuk: Dietrich Fischer-Discau.")*

Gyimesi Kálmánt egy évadban 40—45 előadás szólítja színpadra. S mint a fentiekből kiderül, jobbára nagy föladatok, ahol a Faust Valentinje például kis szerepnek számít. Ehhez jönnek természetesen a próbák (a Villonra jó félszáz is volt, korrepetícióval együtt), és foglalkoztatja a filharmónia: május elején dalciklusokból énekel. Az idei színiévad három operabemutatójából kettőnek kapta a címszerepét (Anyegin a másik), de ott volt a Don Pasquale, a Faust és a Falstaff, ott lesz a Don Carlos fölújításain is. *(„Fárasztó? Nem érzem. Ennyi kell ahhoz, gondolom, hogy az ember karbantarthassa hangját. Ritkán énekelni tudniillik éppoly veszélyes, mint túl sokat. Elégedett — merjem mondani, lekopogom —, szerencsés vagyok. Rengeteget tanultam Vaszy Viktortól, nagyszerűen megértjük egymást Pál Tamással, jó érzés tudni, számítanak rám. Kell ennél több?")*

A Szegedi Nemzeti Színház Liszt-díjas magánénekese tizenötödik évadját tölti nálunk...

Nikolényi István

„Osztogattam az újságot"

Nem biztos, ha ma sorra faggatnánk egy osztályra való tizenhat éves lányt, akár egyikük is azt válaszolná a kérdésre: mi szeretne lenni? —, hogy lapterjesztő. S az sem biztos, hogy amikor még Kiss Eszternek hívták Bukovics Bélánét, s munka után nézett fiatal lányként, élete vágya az a foglalkozás, az a kenyérkereset volt, amelytől ezekben a napokban elbúcsúzott. Nyugdíjba ment az Annakúti pavilon hírlapárusa.

Igaz, nem lapterjesztői álmokat dédelgetett, de ragaszkodását tanúsítja a szakmában eltöltött 39 év, s a kedv, ahogy munkájáról, először a kezdetről, 1938 januárjáról beszélt.

— Hajnali háromkor gyülekeztünk a nagyállomáson, ott vettük át a lapokat, az előfizetők példányait is, meg amelyeket aztán a pavilonban árultunk. A Gogol utca (akkor Polgár utca), a Tolbuhin sugárút (Kálvária utca) és a Londoni körút közötti rész tartozott hozzám. A várost akkor is körzetekre osztották, csak mert kevesen voltak az előfizetők, győztük negyvenen. Most, úgy todom, vagy százan is kézbesítik az újságokat. Könnyű volt akkor fejben tartani a megrendelést: nekem kezdetben csak 150 előfizetőm volt. A többi lapot — akkoriban a Dugonics téren — a pult mögül adtam el, reggel 6-tól, sok esetben este 7-ig.

Berendezkedett a kis bódéban, villanyrezsó melegítette az ebédet, hogy még fél órára se kelljen becsukni a boltot. Ha meg elfogyott a Délmagyar, átszaladt a nyomdába, mert akkoriban reggel 8 óra tájban lehetett kérni utánnyomást. Persze csak akkor, ha már elfogyott a pultokról a mindössze 6—7 ezer példány. (Összehasonlításul: a Délmagyarország vasárnapi száma, tehát a mai is, több mint 54 ezer példányban jelent meg.)

A fizetésünk az eladott újságok számától függött, 4 fillér járt például minden Délmagyar után. Persze igyekeztünk, hadd foggyon. Egyetlen egyszer fordult csak elő, hogy „ráfizettem" a boltra. A felszabaduláskor ingyen osztogattam az újságot. Nem gondolta meg akkor azt az ember, hogy a saját zsebére jószívű, hiszen úgy örültek az utcán a népek a nyomdaszagú, friss olvasnivalónak.

A felszabadulás után a Hírlapterjesztő Nemzeti Vállalat, majd 1951-től a posta dolgozójaként, s akkor már újságot és leveleket is vitt, volt kézbesítő Bukovics Béláné. Megismerte az egész várost, s látásból lett ismerőse majd minden szegedinek. Volt szakszervezeti bizalmi és tagja a pártnak 1954 óta, két évvel ezelőtt pedig a posta Kiváló Dolgozója lett. Március 20-án, utolsó munkanapján elbúcsúzott törzsvevőitől. Sokan hitetlenkedtek, hogy ugye, viccel azzal a nyugdíjba menéssel Eszti néni, unatkozik ám majd otthon... Azért szerették-e őt annyira, mert mindig tudta, kit milyen újság vásárlására figyelmeztessen, vagy azért-e, mert kora reggel átlapozta az újságot, s ha érdekes cikket talált benne, kért még ötvennel többet, hogy jusson mindenkinek? A tétlenségtől meg nem kell őt félteni, máris hívják, dolgozzon nyugdíjasként.

— Tudják, hogy nem mondok nemet. Nem tudok én már a friss nyomdaszagú újságok nélkül élni.

P. K.

Kötelességek és mértékek

Pártépítés a tanácsi iparban

Inkább kötetlen beszélgetés volt az a minapi — semmint beszámoltatás — a városi tanácshoz tartozó ipari üzemek, vállalatok párttitkáraival. A pártépítés volt soron annak jegyében, ahogy a Politikai Bizottság 1975. szeptemberében döntött a pártba jelentkezők elméleti és politikai felkészítéséről. Az adottságok természetszerűleg különböznek egymástól ezekben az üzemekben is. A követelmény azonban mindenütt azonos: az új párttagok között többségében legyenek fizikai dolgozók, munkások. A párttagság utánpótlásában különös szerepe van annak a nemzedéknek, amely már a szocialista rendszerben született és nőtt fel. Noha kevés politikai tapasztalattal rendelkezik, képzettsége, tudása megvan, amelyre alapozhatunk.

A tagfelvételt előkészítő nevelő munka és módszer jegyeinek is azonosaknak kell lenniük. Ezt a követelményt a XI. kongresszus is hangsúlyozta: a pártépítés nem érhet véget a tagfelvétel tényével, az azt megelőző tartós, odaadó nevelő munkával. A párt új tagjaival azután is foglalkozni kell, eszmei, politikai képzettségüket gyarapítani, a számukra adott párt-, vagy társadalmi megbízatásban segíteni őket.

*

A párttaggá nevelés a tanácsi iparágakban is a közösségért vállalt munkával, a szocialista brigádokban, a tömegszervezetektől kapott megbízatások teljesítésével kezdődik, s ez a folyamat tartós. Az a célja, hogy a párttagsággal járó követelményeket a gyakorlatban is ismerje meg a felvételét kérő, a párt előtt álló feladatok teljesítésének fontosságát, egyáltalán azt a politikai és erkölcsi magatartást, amely a kommunistákat kell, hogy jellemezze.

A Szegedi Ecset- és Seprűgyárban például, ahol két önálló alapszervezet munkáját irányítja egy pártvezetőség, a pártépítés mind tartalmában, mind módszerében igen eredményes volt tavaly, és annak ígérkezik az idén is. A szocialista brigádok, a KISZ és a szakszervezet, valamint az üzem munkásőreinek sorából folyik itt a pártfelvétel, hosszabb távra kidolgozott terv szerint. A tagfelvételt előkészítő időszakok így bőségesen elegendőek arra, hogy a jelentkezők mindegyikével tartalmas nevelő munka folyjék, kiket-kiket ösztönözzenek állami, politikai és szakmai oktatásra. Kapjanak megbízatást társadalmi tevékenységre, amely igen sok irányú itt, kezdve a termelőmunkában vállalt egyéni teljesítéstől óvoda patronálásáig, a politikai oktatásban részvételtől az anyagmentő akcióig, hogy az esetleg selejtes termék se menjen veszendőbe stb.

Akikre számítottak, azok megállták a helyüket, mindenben vállalták a párttagsággal járó követelményeket. Heten kérték felvételüket — öt nő és két férfi — és mindannyian felvételt is nyertek a pártba. Többségük harminc éven aluli. A jó adottságok mellett gondja itt a pártvezetőségnek, hogy az általános iskola nyolc osztálya sokaknál hiányzik. Ennek megszerzését szorgalmazzák minden igyekezettel.

*

A tanácsi üzemek sorából volt más példa is, amely abból a szempontból pozitív, hogy az alapszervezet vezetősége nem hamarkodta el egy szorgalmas, jól dolgozó, a közösség ügyéért kiálló, társadalmi munkát szívesen végző jelentkező párbeli felvételét. Az előkészítés alatt, tájékozódás közben derült ki róla, hogy korábban egy másik munkahelyen hirtelen felindulásból tettlegességre ragadtatta el magát, összeütközött a törvénnyel. Ez a tény nem fér össze — még ha évekkel ezelőtt volt is — a párttagsággal járó feddhetetlenséggel. Legnagyobb sajnálatára elutasították felvételét, őt azonban továbbra is megbecsülik a munkájában. Kérte is és engedték neki, hogy addig végzett társadalmi megbízatását folytathassa.

A nyílt, őszinte szó mindkét oldalon így emberséges, mint ahogy egy másik eset is ezt a korrekt módszert példázza, ugyancsak egy tanácsi ipari vállalatnál.

A párttagsággal járó követelményeket szóban vállalni könnyűnek látszik. Meg lehet tanulni és leckeszerűen felmondani, hogy mi a párt élcsapat jellege, mit tartalmaz a párt programnyilatkozata, a szocialista építőmunka feladatairól mit mondanak a XI. kongresszus határozatai. Amikor azonban bizonyítani kell a napi munka után járó feladatok elvégzésével, következetesen, határozottan kiállni mindenütt és minden időben a párt politikája mellett, s ha szükséges, összeütközésbe is kerülni az értetlenséggel — mert sajnos ilyen is van —, akkor derül ki, hogy ki mire képes. Ennél a tanácsi ipari vállalatnál egy jelölt becsületesen megmondta, hogy a párt által támasztott követelményeknek nem mindenben tud eleget tenni és ezért jelentkezésétől eláll. Nem firtatták visszalépésének okát, amely sokféle lehet, családi vagy egyéni probléma, netán sajnálat olyan szabad idő fölött, amely esetleg elvesz a pártmunka miatt stb. A tisztesség, amely kiérződött a visszalépésben, elégséges volt az elfogadáshoz.

Pártépítésben jó, mondhatni a legjobb helyzetű a Szegedi Nyomdaipari Vállalat. A pártba jelentkező fiatal szakemberek iskolai végzettségének színvonala az iparág természetéből is következik. A jók közül a legjobbakat választhatják ki, éppen ezért a követelmények is magasabb. Jellemző itt, hogy tizenkilenc éves fővel is meg lehet szerezni a szakmai és a politikai műveltségnek azt a színvonalát, amely éretté tesz valakit a pártba való felvételre. Ez a felkészültség természetesen párosul kinél-kinél a munkája minőségével, a közösségért vállalt feladatokkal. Tavaly hét munkás, fizikai dolgozó kérte felvételét a pártba — itt is öt nő és két férfi —, s a szavazásnál mindannyiuk megérdemelten kapott bizalmat. Pártépítési tervükben idén is szerepel egy 19 éves dolgozó, akit esztendők óta ismernek, bátran adtak neki feladatokat, bíznak benne és számítanak rá.

*

Jó, hogy egy fontos kérdés tisztázódott még a tanácsi ipari vállalatok párttitkárainak e kötetlen beszélgetésében. A pártonkívüli munkásőrök tagfelvételénél az alkalmasságot a tervszerű sorrendiség felcserélésével hamarabb is el lehet dönteni.

A párt fegyveres szolgálatára jelentkezést minden esetben az alapszervezet tagsága hagyja jóvá. Akit oda küld, delegál, azt annyira ismeri, hogy bizalommal adatja kezébe a fegyvert. Kinek-kinek a munkásőrségben tanúsított helytállásáról, az elméleti és a gyakorlati foglalkozásokon szerzett érdeméről, magartatásáról a fegyveres kollektívában ugyancsak pontos értesülést kap, vagy kérhet az alapszervezet vezetősége. A munkásőrnek a termelésben elfoglalt helyét, szerepét pedig ismeri az üzem, a vállalat. A két tényezőt csak egyeztetni kell és előttünk áll a jelölt egész mivoltában.

Lődi Ferenc

Színészképző tanfolyam

Hároméves esti színészképző tanfolyamot indít a Színház- és Filmművészeti Főiskola az 1977—78-as tanévben. A tanfolyamra azok a megfelelő színészi adottságokkal, jó beszéd-, ének- és tánckészséggel rendelkező, 25 évesnél fiatalabb lányok és 30 évesnél fiatalabb fiúk jelentkezhetnek, akik munkájuk mellett vállalkoznak a tanulásra. A jelentkezést május 15-ig írásban kell benyújtani a Színház- és Filmművészeti Főiskola tanulmányi osztályára (1088 Budapest, Vas utca 2/C). A jelentkezési lap és a vizsgadíj befizetéséhez szükséges csekk a főiskolán kapható.

Pályázatok, akciók fiataloknak

A KISZ Csongrád megyei bizottsága és a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat szegedi KISZ-alapszervezete *Ifjúsági könyvvásár* elnevezéssel éves akciót hirdet a megyében dolgozó KISZ-alapszervezeteknek. Az akció az idei könyvhéttel indul, s a jövő évi könyvhétig, 1978 márciusáig tart. Elsősorban mozgalmi, politikai kézikönyvtár létesítésére ösztönöz, a KISZ-tagok általános és szakmai tudásuk fejlesztését szolgálja. A legjobb eredményt felmutató alapszervezetek és KISZ-tagok értékes jutalmakban részesülnek.

A megye ifjúmunkásai számára a megyei KISZ-bizottság *pályázatot hirdet képzőművészet, fotó és hobbi* kategóriában. A pályázat célja, hogy a fiatalok munkáikkal tükrözzék a KISZ zászlóbontásának 20. évfordulóját, illetve az ifjúkommunisták életének változását, fejlődését az elmúlt két évtizedben, s nem utolsósorban reprezentálják a szocialista brigádmozgalomban részt vevő ifjúmunkások életét, tevékenységét. Valamennyi kategóriában a kiállításra kész állapotban levő műveket május 16-án és 17-én délelőtt 9-től 12 óráig lehet leadni a KSZV ifjúsági klubjában (6720 Szeged, Victor Hugó utca 4.). Mindhárom kategória legjobb pályamunkái értékes díjakban részesülnek.

A Népművészet ifjú mestere elnyerésére ismét megjelent a pályázati felhívás. Harminc évet be nem töltött amatőr és hivatásos művészek jelentkezhetnek hangszeres népzene, népdal, néptánc, népmese, hímzés, szövés, fafaragás, fazekasság, kerámia, szövött szőnyeg, kékfestés, tojásfestés, kovácsoltvas, gyékény- és vesszőfonás stb. művészeti ágakban. A tárgyakat és dolgozatokat június 1. és 5. között kell beküldeni a KISZ Központi Művészegyüttes címére (Budapest, VII. Rottenbiller u. 16—22.), illetve egyéb kategóriában írásban ott lehet jelentkezni. A Népművészet ifjú mestere címek kiosztására augusztus 20-án, Budapesten kerül sor.